

ТЕХНИЧЕСКИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА ОФОРМЛЕНИЕ НА ДИПЛОМНА РАБОТА ЗА СТУДЕНТИ В ОКС „БАЛАКАВЪР“ И ОКС „МАГИСТЪР“

I. ОБЩО ОФОРМЛЕНИЕ

Дипломната работа (ДР) се оформя в следния ред:

1. Заглавна страница. Заглавната страница трябва да съдържа следните задължителни реквизити (*примерна заглавна страница е представена във фиг. 1*):

- 1.1. Име на университета;
- 1.2. Име на катедрата, в която се дипломира студентът;
- 1.3. Тема на дипломната работа;
- 1.4. Образователна степен, за чието придобиване е разработена ДР;
- 1.5. Име, специалност и факултетен номер на дипломанта (студента);
- 1.6. Научна степен и име на научния ръководител;
- 1.7. Място за подпис на научния ръководител;
- 1.8. Град и година на защита на дипломната работа.

⊗ **ВАЖНО:** Неподписана от научен ръководител дипломна работа не се допуска до защита.

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ВАРНА КАТЕДРА „ИКОНОМИКА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ТУРИЗМА“	
ТЕМА НА ДИПЛОМНАТА РАБОТА	
Дипломна работа за придобиване на образователно-квалификационна степен „бакалавър“ („магистър“)	
Дипломант: Иван Иванов Специалност „Туризъм“ Фак. №	Научен ръководител: проф. д-р ..... (.....)
ВАРНА 20..	

Фиг. 1. Примерна заглавна страница на дипломна работа

2. Съдържание. Оформя се на нова страница. Включва увода, всички части, параграфи и подпараграфи на изложението, заключение, списък с използваната литература и приложения със съответните страници, на които започват (*примерно съдържание на дипломна работа е представено във фиг. 2*).

Номерацията на страниците започва от съдържанието и спира до страницата, от която започват приложенията (ако има такива).

Всяко *приложение* се номерира отделно, без да се номерира страницата, на която се намира.

⊗ **ВАЖНО:** Между заглавията на глави и параграфи в съдържанието и техните номерация и наименование в основния текст не трябва да има разлики!

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е	
	Стр.
УВОД	
Глава първа	
ТЕОРЕТИЧНА ОБОСНОВКА НА	
1.1. Същност и особености на.....	
1.1.1. Дефиниране на.....	
1.1.2. Концептуални характеристики и особености на.....	
1.2. Типология на.....	
1.3. Тенденции в развитието на.....	
Глава втора	
АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА	
2.1. История и развитие на.....	
2.2. Изследване на ресурсния потенциал на.....	
2.2.1. Анализ на природните ресурси на.....	
2.2.2. Анализ на антропогенните ресурси на.....	
2.2.3. Анализ на инфра- и суперструктурата на.....	
2.3. Оценка на възможностите за развитие на.....	
2.4. SWOT анализ на.....	
Глава трета	
ПЕРСПЕКТИВИ И НАСОКИ ЗА	
3.1. Проблеми пред развитието на.....	
3.2. Перспективи за развитието на.....	
3.3. Насоки и предложения за развитие на.....	
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	
ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА	
ПРИЛОЖЕНИЯ	

Фиг. 2. Примерно съдържание на дипломна работа

⊗ **ВАЖНО:** Наименованията на главите, параграфите и подпараграфите са примерни. Структура и съдържание на дипломната работа студентът следва да съгласува и уточни с определения му научен ръководител!

⊗ **ВАЖНО:** По желание на студента след съдържанието на дипломната работа може да се добави Списък на използваните съкращения. Ако има такъв, той се оформя на нова страница. Съкращенията и абревиатурите, използвани в текста, се подреждат по азбучен ред, като първо са тези, изписани на кирилица, а след това – тези на латиница (*примерен списък с използвани съкращения е представен във фиг. 3*).

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ	
АБГТА	Асоциация на българските туроператори и туристически агенти
ЕК	Европейска комисия
ЗХР	Заведения за хранене и развлечения
НСИ	Национален статистически институт
AIM	Association of Independent Museums
ERDF	European Regional Development Fund
НСИМА	Hotel & Catering International Management Association
WTTC	World Travel and Tourism Council

Фиг. 3. Примерен списък на използваните съкращения в дипломната работа

3. Увод. Започва на нова страница, като на първия ред, центрирано с главни букви, удебелено (Bold) се изписва **УВОД**. Насоките за формулиране на увод са подробно разгледани в раздел **III. ИЗИСКВАНИЯ КЪМ УВОДА**.

4. Изложение на дипломната работа по глави и параграфи. Всяка глава започва на *нова страница* като заглавието ѝ се изписва с *главни* букви, центрирано и с удебелен шрифт (Bold). Параграфите и подпараграфите се номерират с арабски цифри по следния начин:

Глава първа. ЗАГЛАВИЕ НА ГЛАВАТА

1.1. Заглавие на параграф

Текст от изложението .....

1.1.1 Заглавие на подпараграф

Текст от изложението .....

1.1.2. Заглавие на подпараграф

Текст от изложението .....

1.2. Заглавие на параграф

1.3. Заглавие на параграф

Глава втора. ЗАГЛАВИЕ НА ГЛАВАТА

2.1. Заглавие на параграф

Текст от изложението .....

2.1.1. Заглавие на подпараграф

Текст от изложението .....

2.1.2. Заглавие на подпараграф

Текст от изложението .....

2.2. Заглавие на параграф**2.3. Заглавие на параграф****Глава трета. ЗАГЛАВИЕ НА ГЛАВАТА****3.1. Заглавие на параграф**

Текст от изложението .....

3.1.1. Заглавие на подпараграф

Текст от изложението .....

3.1.2. Заглавие на подпараграф

Текст от изложението .....

3.2. Заглавие на параграф**3.3. Заглавие на параграф**

⊗ **ВАЖНО:** Наличието на подпараграфи към всеки параграф не е задължително.

5. Заключение. Започва на нова страница, като на първия ред, центрирано с главни букви, удебелено (Bold) се изписва **ЗАКЛЮЧЕНИЕ**. Насоките за формулиране на заключение са подробно разгледани в раздел **V. ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ЗАКЛЮЧЕНИЕТО**.

6. Списък на използваните източници. Започва на нова страница, като на първия ред, центрирано с главни букви, удебелено (Bold) се изписва **СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ИЗТОЧНИЦИ**. Насоките за цитиране и оформяне на списък с използваната литература са подробно разгледани в раздел **VI. ИЗИСКВАНИЯ ЗА ЦИТИРАНЕ И ОФОРМЯНЕ НА СПИСЪК С ИЗПОЛЗВАНИТЕ ИЗТОЧНИЦИ**.

7. Приложения. Всяко приложение започва на нова страница, като на първия ред, дясно подравнено, с удебелен шрифт (Bold) се изписва **Приложение** и неговият пореден номер. Основният текст на дипломната работа трябва да препраща към използваните приложения с израза (вж. Приложение 2), който се поставя в края на изречението в скоби. Насоките за оформяне на приложенията са подробно разгледани в раздел **VII. ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ПРИЛОЖЕНИЯТА**.

II. ИЗИСКВАНИЯ КЪМ СЪДЪРЖАНИЕТО И ФОРМАТИРАНЕТО НА ТЕКСТА НА ДИПЛОМНАТА РАБОТА

Формат на страницата: А4 (21 см x 29,7 см);

Текст: 30 реда на страница, при минимум 66 машинописни удара на ред;

Обем на дипломната работа:

Препоръчителен обем на ДР за ОКС „бакалавър“ – около 40-45 страници, но *не повече от 45 страници*.

Препоръчителен обем на ДР за ОКС „магистър“ – около 50-55 страници, но *не повече от 55 страници*.

Форматиране на текста:

Шрифт: Times New Roman;

Големина на шрифта: 13 pt (за ОКС „бакалавър“) и 12 pt (за ОКС „магистър“);

Стил на текста: Нормален (Regular);

Междуредие (Line Spacing): 1.5 см;

Абзац (First Line): 1.25 см (всеки абзац започва с отстъп навътре от 1.25 см);

Полега на страниците: горе (top) – 2.54 см; долу (down) – 2.54 см; ляво (left) – 3.5 см; дясно (right) – 2.5 см;

Бележки под линия (ако има такива): шрифт Times New Roman, големина на шрифта – 10 pt, междуредие (Line Spacing) – Единична (Single).

Подравняване на основния текст и бележките под линия: двустранно (Justified);

Номерация на страниците: долу или горе на страницата, центрирано или вдясно, с арабски цифри.

III. ИЗИСКВАНИЯ КЪМ УВОДА

Препоръчителният обем на увода е около 1,5 – 2 страници. Уводът трябва да включва следните *задължителни реквизити*:

- ✓ обосновка на актуалността и значимостта на темата;
- ✓ предмет на изследването;
- ✓ обект на изследването;
- ✓ цел на дипломната работа;
- ✓ изследователски задачи;
- ✓ методология на изследването;
- ✓ информационна обезпеченост на ДР (използвани информационни ресурси);
- ✓ проблеми и ограничители пред разработването на ДР.

Незадължителен елемент на увода е формулирането на основна изследователска теза на разработката.

⊗ **ВАЖНО:** Подробно обяснение на същността и формулировката на реквизитите на увода се предоставя в часовете по дисциплините „Дипломантски семинар“.

IV. ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ИЗЛОЖЕНИЕТО НА ДИПЛОМНАТА РАБОТА

Изложението следва да съдържа ясно обособени и смислово аргументирани части.

Класическата структура на дипломната работа се състои от *три основни глави* (първа глава – теоретична; втора глава – аналитична; трета глава – проектна/приносна).

Първа глава (теоретична част) - в нея се разкриват теоретичните основи и концепции по темата. Извършва се задълбочен и целенасочен преглед и обобщение на основните теоретични възгледи, подходи, модели в изследванията на водещи автори в областта.

Втора глава (аналитична част) - това е основната част на дипломната работа. Тя задължително има изследователски характер. Дипломантът анализира състоянието и развитието на изследвания обект чрез практическо приложение на различни изследователски методи и модели.

Трета глава (проектна част) – систематизира основни изводи (проблеми и перспективи) и дава препоръки и предложения за решаване на установените проблеми в аналитичната част.

☼ **ВАЖНО:** За *ОКС „бакалавър“* се позволява разработване на дипломна работа без теоретична част. Изложението може да бъде *само в 2 глави* (аналитична и проектна или 3 глави – 2 аналитични и проектна).

За *ОКС „магистър“* дипломната работа следва да се състои от поне *3 глави*. Допуска се наличие и на четвърта глава, по преценка на студента и неговия научен ръководител.

☼ **ВАЖНО:** Подробни указания за структуриране на изложението на дипломната работа се предоставят в часовете по дисциплините „Дипломантски семинар“.

V. ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ЗАКЛЮЧЕНИЕТО

Препоръчителният обем на заключението е около 2 страници. В най-общ смисъл, заключението на дипломната работа синтезира основните резултати, препоръки и изводи в разработката. Може да бъде разработено на принципа на систематизиран преразказ на основните задачи, изпълнени във всяка глава от дипломната работа и изводите, направени във всяка една от тях. Ако в увода има заложена изследователска теза, в заключението може да бъде посочено дали тази теза се потвърждава или отхвърля, вследствие на направения анализ в разработката.

VI. ИЗИСКВАНИЯ ЗА ЦИТИРАНЕ И ОФОРМЯНЕ НА СПИСЪК С ИЗПОЛЗВАНАТА ЛИТЕРАТУРА

Независимо дали се цитира дословно или по смисъл, съответствието на цитата и оригинала трябва да бъде пълно. Самият цитат трябва да е обоснован и непременно необходим. Разрешава се цитиране само на *публикувани трудове*.

Допустимите стилове за цитиране са три: **APA, Harvard и БДС** (Български държавен стандарт). Задължително изискване е дипломантът *да избере един* от посочените начини за цитиране и да се придържа към него в цялата дипломна работа, *без да смесва стилове*.

☞ **ВАЖНО:** Независимо от избрания стил на цитиране, списъкът с използваните източници задължително се подрежда по *азбучен ред*, като първо се изписват източниците на кирилица (подредени от А до Я), а след това източниците на латиница (подредени от А до Z). Източниците се номерират последователно с арабски цифри, като се води обща номерация за цялата дипломна работа, без източниците да се разделят и номерират по глави или параграфи. Организации и институции – автори на определен информационен ресурс - могат да се представят чрез абривиатура съгласно установената в страната практика. За различните стилове на цитиране се спазва специфично графично оформление и пунктуация, представени в стр. 7 – стр. 8.

☞ **ВАЖНО:** Няма точно дефиниран изискуем брой източници. Препоръчителният брой използвани и цитирани информационни ресурси е между 15 (минимум) и 50 и повече източници.

APA: Втретекстово цитиране:

1 автор: (Луканова, 2014, с. 47)

2 автори: (Дъбева & Луканова, 2017)

3 или повече автори: (Маринов et al., 2023)

APA: Оформяне на списък с използваните източници:

Статии в научни списания:

Фамилия, инициал. (Година на издаване). Име на статията. *Име на списанието*, брой (номер на книжка), страници (начална-крайна страница на публикацията).

Доклади в сборници от конференции и други научни прояви:

Фамилия, инициал. (Година на издаване). Наименование на публикацията. *Наименование на изданието*. Място на издаване: издателство, страници (начална-крайна страница на публикацията).

Книги, монографии и учебници:

Фамилия, инициал. (Година на издаване). *Наименование на книгата*. Място на издаване: издателство.

HARVARD: Втретекстово цитиране:

1 автор: (Луканова, 2014)

2 автори: (Дъбева и Луканова, 2017) (Porter and Peters, 2000)

3 автори: (Маринов, Казанджиева и Нешков, 2015)

4 автори: (Smith et al., 2020)

HARVARD: Оформяне на списък с използваните източници:

Статии в научни списания:

Фамилия, инициал. Година на издаване. Име на статията. *Име на списанието*, брой (номер на книжка), страници (начална-крайна страница на публикацията).

Доклади в сборници от конференции и други научни прояви:

Фамилия, инициал. Година на издаване. Наименование на публикацията. *Наименование на изданието*, място на издаване, издател, страници (начална-крайна страница на публикацията).

Книги, монографии и учебници:

Фамилия, инициал. Година на издаване. *Наименование на книгата*. Място на издаване: издателство.

БДС: Вътретекстово цитиране: Прилагат се стандартите на HARVARD.

Под линия: В текста се цитира под линия (Вмъкване на бележка под линия/Insert Footnote), като се слага само препратката с поредния номер¹, а под линия се изписват всички библиографски реквизити на източника. Под линия се изписва страницата, от която е взет цитатът, а в крайния списък с използваната литература се изписват страниците (от-до), в рамките на които се намира източникът.

БДС: Оформяне на списък с използваните източници:

Статии в научни списания:

Фамилия, инициал. Име на статията. *Име на списанието*, том, номер на книжката, година на издаване, страници (от-до).

Доклади в сборници от конференции и други научни прояви:

Фамилия, инициал. Наименование на публикацията. *Наименование на изданието*. Място на издаване, година, страници (от-до).

Книги, монографии и учебници:

Фамилия, инициал. *Наименование на книгата*. Място на издаване: издателство, година.

Цитиране на интернет източници:

Ако източникът е на английски език:

Име на медията/автора. Година. *Наименование на ресурса*. [Online] Available from: <https://www.ietf.org/rfc/rfc5280.txt> [Accessed 07/08/2024].

Ако източникът е на български език:

Име на медията/автора. Година. *Наименование на ресурса*. [Online] Достъпно на: <https://www.ietf.org/rfc/rfc5280.txt> [Посетено 07/08/2024].

Цитиране на закони, подзаконовни нормативни актове и стратегии:

Име на нормативния акт. Държавен вестник, № на вестника, година.

или:

Име на нормативния акт. [Online] Достъпно на: ..... [Посетено 28/11/2023].

---

¹ Тук се изписва цялата библиографска справка на цитирания източник.

Цитиране на публикация, когато авторът е институция (организация):

Име на институцията. Година. *Наименование на ресурса.* [Online] **Достъпно на:** ..... [Посетено 28/11/2023].

или:

Име на институцията. Година. *Наименование на ресурса.* Място на приемане/име на конференцията. Място на издаване: издател.

☉ **ВАЖНО:** Подробни указания за цитиране и оформяне на списък с използваната литература се предоставят в часовете по дисциплините „Дипломантски семинар“.

☉ **ВАЖНО:** Освен в текста, използваните източници могат да се цитират и под линия чрез бутона *Вмъкване на бележка под линия/Insert Footnote*, като се слага само препратката с поредния номер², а под линия се изписват всички библиографски реквизити на източника според избрания стандарт на цитиране. При пряко цитиране под линия се изписва страницата, от която е взет цитатът, а в крайния списък с използваната литература се изписват страниците (начална-крайна страница на публикацията), в рамките на които се намира източникът.

VII. ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ПРИЛОЖЕНИЯТА

Приложенията са илюстративни текстове, графики, таблици и други визуални материали, които само подкрепят, но нямат пряко отношение към основния текст или пък имат, но са прекалено дълги, за да се сложат в самата дипломна работа. Всяко приложение **започва на нова страница**, като отгоре, подравнено вдясно, се изписва неговият пореден номер с арабски цифри. Няма ограничение за броя и размера на приложенията, тъй като те не са част от основния текст на дипломната работа, не се включват в общия ѝ обем и **страниците им не се номерират**. Всяко приложение следва да бъде добре реферирано в основния текст на дипломната работа, като за всяко се прави препратка в скоби: (вж. Приложение 1).

VIII. ОФОРМЯНЕ НА ФИГУРИ И ТАБЛИЦИ

1. Таблици. Таблиците в изложението трябва да бъдат номерирани и озаглавени. Номерването на таблиците става с арабски числа, последователно за цялото изложение, за да се установи общия им брой (Таблица 1, Таблица 2 и т.н.). Номерът на таблицата се поставя над таблицата непосредствено преди заглавието с дясно подравняване и удебелен шрифт (Bold). Заглавието на таблицата трябва да бъде формулирано кратко,

---

² Тук се изписва цялата библиографска справка на цитирания източник.

като се изписва центрирано с удебелен шрифт (Bold). Източникът на данните в таблицата се изписва под таблицата.

Таблица 1

Туристически пътувания през 2009 г. по тримесечия

ТУРИСТИЧЕСКИ ПЪТУВАНИЯ ПО ВИД	ТРИМЕСЕЧИЯ, 2009 г.			
	I	II	III	IV
Общо	3 630 835	3 467 400	5 712 888	2 824 650
Лични пътувания	3 310 076	3 289 750	5 309 890	2 650 111
Професионални пътувания	320 759	177 650	402 998	174 539
В страната	3 436 503	3 135 985	5 375 885	2 649 829
Лични пътувания	3 141 553	3 019 410	4 992 858	2 502 522
Професионални пътувания	294 950	116 575	383 027	147 307
В чужбина	194 332	331 415	337 003	174 821
Лични пътувания	168 523	270 340	317 032	147 589
Професионални пътувания	25 809	61 075	19 971	27 232

Източник: НСИ, 2010, с. 20.

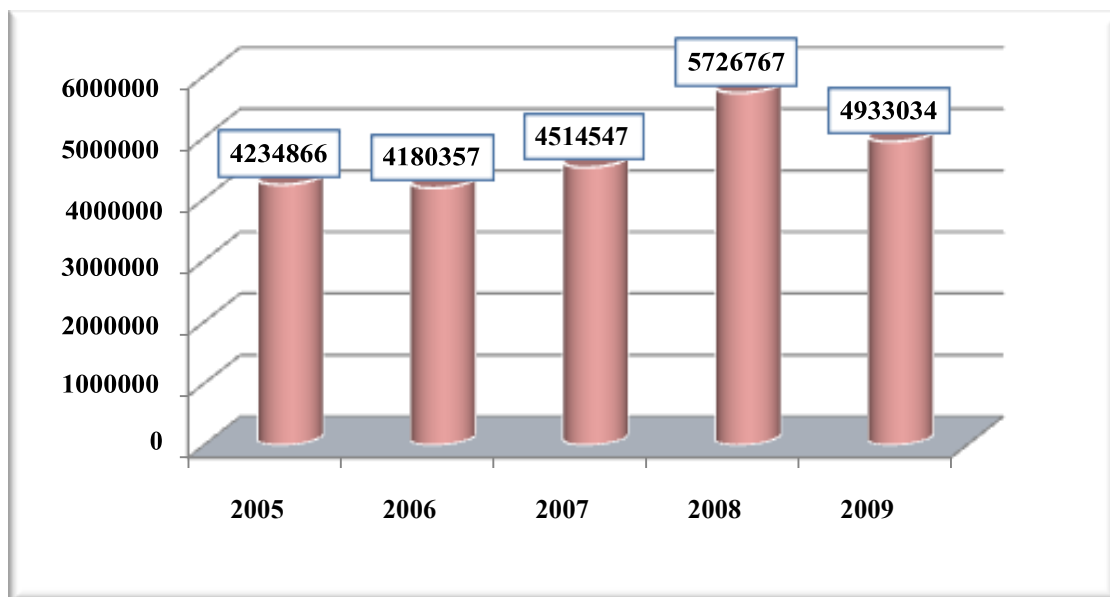
Таблица 2

Сравнителни характеристики на.....

.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

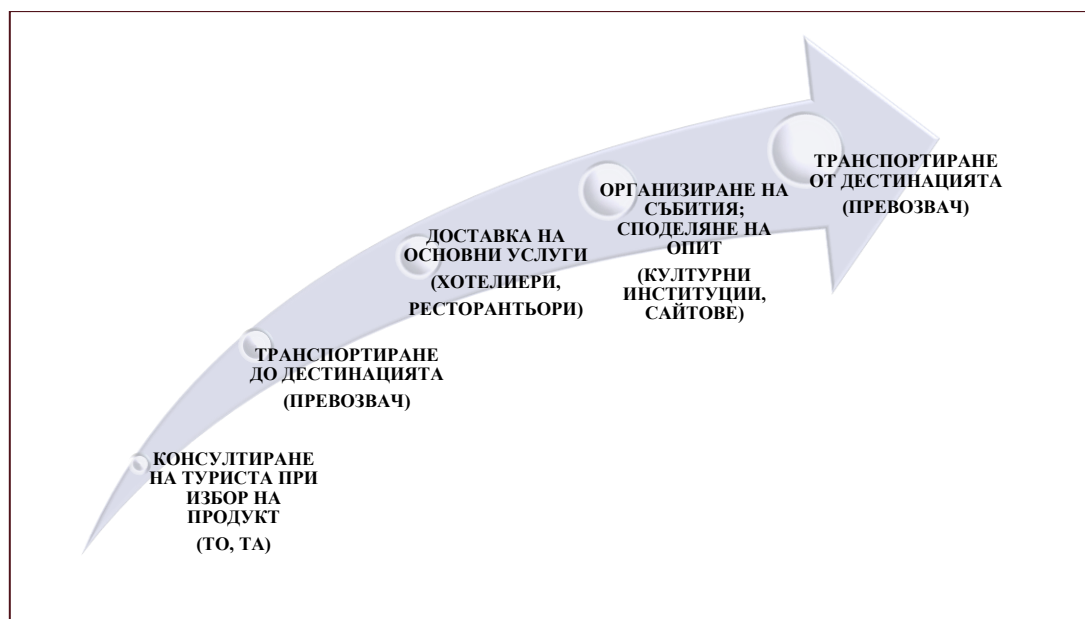
Източник: информацията в таблицата е систематизирана и обобщена от автора

2. Фигури. Всяка фигура (схема, диаграма) трябва да има пореден номер и ясно, кратко и точно заглавие. Номерирането става по система, аналогична на таблиците с тази разлика, че тук номерът и заглавието се поставя центрирано под фигурата: първо се поставя фигурата, след нея номерът и заглавието на фигурата, а отдолу – източникът.

Фиг. 1. Пътвания на българи в чужбина в периода 2005 г. – 2009 г.

Източник: Министерство на туризма, 2024.

Фиг. 7

Традиционна верига на предлагането в туризма

Източник: The Power of Youth Travel, UNWTO, p. 5.

☞ **ВАЖНО:** Препоръчително е шрифтът във фигурите и таблиците да е еднакъв с този на основния текст – Times New Roman. Дипломантът може да променя големината на шрифта, с оглед по-успешното визуализиране на фигури и таблици. За проява на лош вкус се считат фигури и таблици, които се прехвърлят на две или повече страници.

Препоръчително е подобни големи илюстративни материали да бъдат прехвърляни в приложения към дипломната работа.

IX. ДОПУСТИМОСТ ПРИ ОТКРИВАНЕ НА ПОДОБИЯ. ИЗИСКВАНИЯ ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ НА ПЛАГИАТСТВО

Представянето на чужди текстове, фигури и таблици като авторски, без цитиране на източник, е действие, считано за плагиатство, което може и следва да бъде наказуемо. Всички дипломни работи се проверяват от научния ръководител и/или рецензента през платформата за антиплагиатство “StrikePlagiarism”. Следят се величините на два коефициента на сходство, които определят в каква дължина документът се състои от пасаж, идентични с тези, открити в други текстове и изразяват в проценти броя на думите, открити в други текстове, спрямо общия брой думи в дипломната работа.

Коефициент на сходство 1 (КС1) - определя коя част от ДР съдържа фраза от 5 думи или по-дълга, открити в домашната база данни на университета, базата данни RefBooks или Интернет ресурси.

Коефициент на сходство 2 (КС2) - определя коя част от ДР съдържа фраза от 25 думи или повече, открити в посочените по-горе бази данни.

Дипломна работа, надхвърлила 50% по Коефициент на съвпадение 1 (КС1) и 45% по Коефициент на съвпадение 2 (КС2) НЕ се допуска до защита.

⊗ **ВАЖНО:** Подробни указания за правилно цитиране, техники за избягване на плагиатство и работата на системата “StrikePlagiarism” се предоставят в часовете по дисциплините „Дипломантски семинар“ и „Снецеминар“.

⊗ **ВАЖНО:** Инструкциите за тълкуване на доклада за сходство на системата за антиплагиатство могат да бъдат достъпни на следния линк:

https://strikeplagiarism.com/bg/assets/files/Strikeplagiarism_com_BG_Univ_Similarity_Report_Interpretation.pdf